

УДК 332.1:631.14:637.12

DOI: <https://doi.org/10.46644/2708-1834/2021-04.7>

Кравченко М.В.

доктор економічних наук, доцент кафедри обліку,
оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Kravchenko Mykola

Dnipro State Agrarian and Economic University

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО РЕГІОНУ

THE CURRENT STATE OF ATTRACTING INVESTMENT IN INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT OF THE DNIPROPETROVSK REGION

В статті обґрунтовано теоретико-методичні і практичні положення, спрямовані на розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності Дніпропетровської обласної державної адміністрації щодо формування інфраструктури регіону в умовах децентралізації. Відповідно до зазначеного розглянуто теоретико-методичні аспекти інвестиційно-інноваційної діяльності обласної державної адміністрації щодо формування інфраструктури регіону в умовах децентралізації; проаналізовано сучасний стан залучення інвестицій у розвиток інфраструктури регіону; виділено завдання та заходи залучення інвестицій щодо формування інфраструктури регіону; визначено перспективи залучення інвестицій у розвиток інфраструктури регіону; обґрунтовано цільові установки управління інвестиційно-інноваційною діяльністю обласної державної адміністрації щодо формування інфраструктури регіону в умовах децентралізації; визначено механізми забезпечення розвитку інноваційних процесів щодо формування інфраструктури регіону.

Ключові слова: інвестиції, інновації, економічна безпека, стратегія, регіон, інтеграція.

В статье обоснованы теоретико-методические и практические положения, направленные на развитие инвестиционно-инновационной деятельности Днепропетровской областной государственной администрации по формированию инфраструктуры региона в условиях децентрализации. Согласно указанному рассмотрены теоретико-методические аспекты инвестиционно-инновационной деятельности областной государственной администрации по формированию инфраструктуры региона в условиях децентрализации; проанализировано современное состояние привлечения инвестиций в развитие инфраструктуры региона; выделены задачи и мероприятия по привлечению инвестиций в формирование инфраструктуры региона; определены перспективы привлечения инвестиций в развитие инфраструктуры региона; обоснованы целевые установки управления инвестиционно-инновационной деятельностью областной государственной администрации по формированию инфраструктуры региона в условиях децентрализации; определены механизмы обеспечения развития инновационных процессов по формированию инфраструктуры региона.

Ключевые слова: инвестиции, инновации, экономическая безопасность, стратегия, регион, интеграция.

The article substantiates the theoretical, methodological and practical provisions aimed at investment and innovation activities of the Dnipropetrovsk Regional State Administration on the formation of the region's infrastructure in the context of decentralization. In accordance with the above, the theoretical and methodological aspects of investment and innovation activities of the regional state administration on the formation of the region's infrastructure in the context of decentralization were considered; the current state of attracting investments in the development of the region's infrastructure is analyzed;

tasks and measures of attraction of investments concerning formation of infrastructure of the region are allocated; the prospects of attracting investments in the development of the region's infrastructure are determined; the target installations of management of investment and innovation activity of the regional state administration concerning formation of infrastructure of the region in the conditions of decentralization are substantiated; public-private partnership is proposed as a tool to attract investment in the development of regional infrastructure; mechanisms for ensuring the development of innovative processes for the formation of the region's infrastructure have been identified. In modern conditions, the impact of destabilizing factors of the external and internal environment is extremely acute, which requires special attention to the study of the problems of strengthening the economic security of the agricultural sector through territorial production systems. The mechanism of interaction between the government and agrarian business in the field of strengthening the economic security of the agricultural sector in foreign countries has been implemented for a long time and is constantly being improved. Socially significant problems, taking into account the growing needs of the population, remain a priority for the mechanism of public-private partnership and are addressed to strengthen the economic security of the agricultural sector. A distinctive feature of the interaction between government and business is how effectively state institutions and management of agrarian business can prevent internal and external threats and eliminate the harmful effects of certain negative components of the external and internal environment. The study is to conduct a detailed scientific and practical substantiation of ways to strengthen the economic security of the agricultural sector with the help of territorial production systems in Ukraine and identify areas for improvement of this sector of the economy.

Key words: agrarian sector, agrarian business, economic security, territorial production systems, integration.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Стан інфраструктурної сфери регіонів як сукупність об'єктів економічної та соціальної інфраструктури, що розташовані на території регіону і забезпечують безперебійне та ефективне функціонування регіональної економіки у цілому і життєдіяльності людей зокрема, чинить істотний вплив на конкурентоспроможність регіональної економіки. Окрім того, рівень розвитку інфраструктури зумовлює передумови, швидкість і якість переходу країн і регіонів у новий технологічний уклад. Відсутність розвинених і ефективно функціонуючих об'єктів інфраструктури в регіонах призводить до істотного стримування можливостей зниження собівартості, зростання транзакційних витрат суб'єктів господарювання та обмежує можливості залучення інвестицій у регіональну економіку.

Розвиток інфраструктурної сфери регіонів знаходиться у прямій залежності від обсягів та інтенсивності залучення в неї інвестицій. При цьому в силу значної капіталомісткості, ризикованості та тривалості

строків окупності приватний капітал, як правило, дуже обережно включається в реалізацію інфраструктурних проектів. З іншого боку, обмеженість бюджетних ресурсів переважної більшості регіонів України, а також проблеми, пов'язані з якістю державного управління на регіональному та муніципальному рівнях під час реалізації складних інноваційних проектів в інфраструктурній сфері, стримують можливості вирішення багатьох принципових регіональних соціально-економічних питань. У результаті відбувається істотне зниження темпів розвитку інфраструктурної сфери регіонів. Останнє, своєю чергою, об'єктивно веде до уповільнення зростання конкурентоспроможності регіонів і країни у цілому, а також створює передумови для виштовхування її на периферію світової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Значний внесок у розвиток теоретичних і практичних аспектів регіональної інвестиційно-інноваційної політики щодо формування інфраструктури регіону зробили такі вітчизняні вчені: О.Р. Бахматюк, О.В. Веретенни-

кова, А.В. Дегтярьов, Г.О. Комарницька, Т.А. Комашенко, І.А. Косач, М.Ю. Куриляк, Г.В. Лещук, М.П. Мартьянов, Л.О. Омелянович, О.Ю. Руденко, В.Г. Федоренко, Д.В. Фірсов та ін.

Разом із тим питання організації, методики і практики процесу інвестиційно-інноваційної діяльності щодо формування інфраструктури регіону досліджено недостатньо. Багато теоретичних розробок досі не застосовуються в практичній діяльності. Дискусійними залишаються питання сутності та змісту інвестиційної діяльності обласної державної адміністрації, питання щодо формування організаційно-економічних механізмів забезпечення розвитку інноваційних процесів щодо формування інфраструктури регіону.

Також вплив на генезис та зміцнення економічної безпеки даного сектору економіки у своїх працях висвітлювали А. Kwilinski, К. Rajak, F. Stewart, Ph. Kotler, М. Porter, J. Shumpeter, Z. Stachowiak, В. Verrier, В. Rose, М. Zhou.

Постановка завдання (формулювання цілей статті). Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних і практичних положень, спрямованих на інвестиційно-інноваційну діяльність обласної державної адміністрації щодо формування інфраструктури та економічної безпеки регіону в умовах децентралізації.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Досягнення цільових орієнтирів, згідно з проектом закону України «Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року», передбачає перехід на інноваційний соціально орієнтований тип економічного розвитку країни. У цих умовах головним джерелом економічного зростання стають інвестиції.

У Законі України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. № 1560-ХІІ інвестиції трактуються як «усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток (дохід) та/або дося-

гається соціальний та екологічний ефект» [1, с. 7–10].

Для здійснення інвестицій необхідні інвестиційні ресурси, що являють собою усі види фінансових активів, що залучаються для здійснення вкладень в об'єкти інвестування.

Регіональний розвиток значної частини європейських країн здійснюються за принципом децентралізації, включаючи перерозподіл влади між різними рівнями управління для місцевих громад, адже основні принципи децентралізації сприяють найбільшому задоволенню потреб територіальних громад у соціально-економічному розвитку.

Місцеві органи влади, які досягли великої незалежності, з одного боку, отримують більше стимулів збільшувати прибуток у владі. Упровадження основних принципів децентралізації в Україні має позитивне значення. Так, у 2019 р. «загальний обсяг надходжень до місцевих бюджетів (з урахуванням усіх видів трансфертів) становив 416,9 млрд грн, що на 3,2 млрд грн більше, ніж за аналогічний період 2018 р. Із цієї суми доходи загального фонду становлять 387,8 млрд грн (+3,5 млрд грн), спеціального – 29,1 млрд грн (-0,3 млрд грн), порівняно з 2018 р. номінальне зростання надходжень становить 31,9 млрд грн, або +19,0% (за даними Держстату, індекс цін за 2019 р. до відповідного періоду 2018 р. становить 108,8%), проте порівняно з минулорічними показниками темпи приросту доходів зменшилися на 5,2 в. п.».

Це пов'язано з тим, що інфраструктура, яка може забезпечити економічне зростання, є повністю функціональною, збільшуючи доходи муніципальних бюджетів, знаходячи резерви для їх заповнення та підвищуючи ефективність фінансування місцевої інфраструктури. Це свідчить про зростаючий інтерес органів місцевого самоврядування до реалізації заходів.

На цьому етапі інфраструктура розглядається як важливий інтеграційний елемент регіонального економічного розвитку. Інфраструктура – це сукупність елементів, що забезпечують безперебійну роботу взаємозв'язків системи, об'єкта та суб'єкта.

Практики та теоретики, які вивчають інфраструктуру, ділять її на галузі, громади, інформацію та установи. Глобалізація соціального розвитку та інтеграційний процес, що здійснюються в економічній системі країни, відрізняє інвестиційну інфраструктуру, яка виконує функції, що формують ресурси для інвестицій, сприяють надходженню та стійкому інвестиційному процесу.

Інвестиційна інфраструктура перетворює потенційні можливості інвестування фінансових ресурсів у реальні процеси, що сприяють збільшенню продуктивного, накопиченого продуктивного та непродуктивного капіталу в регіоні.

Трансформації в області державного бюджету змінили спосіб використання місцевих ресурсів. Так, «якщо в 2014 р. регіонам із державного бюджету на підтримку соціально-економічного розвитку було виділено лише 0,5 млрд грн, у 2016 р. обсяг коштів на реалізацію інфраструктурних проєктів зріс майже на 7 млрд грн та становив 7,3 млрд грн. За ці кошти було реалізовано 5 904 проєкти з підтримки місцевого та регіонального розвитку. Станом на 1 січня 2018 р. обсяг загальної бюджетної під-

тримки становив 16,1 млрд грн, що більше в 32 рази порівняно з 2014 р.».

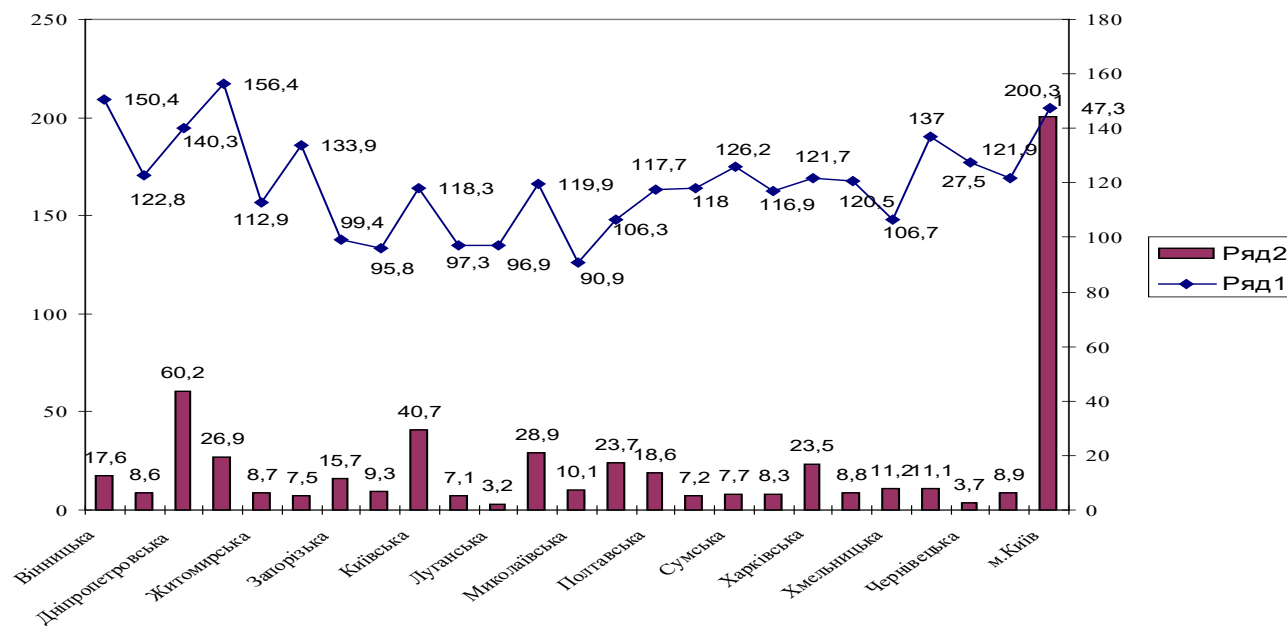
Зі збільшенням фінансової підтримки уряду для фінансування місцевої інфраструктури органи місцевого самоврядування збільшили надходження капіталу в регіон на тлі диверсифікації влади (рис. 1).

Як результат, інвестиції зросли в усіх регіонах України у 2020 р., причому найбільша частка приросту припадає на Запорізьку та Харківську області. Позитивною є тенденція співвідношення інвестицій у розрахунок на одного мешканця.

«У січні-вересні 2020 р. за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 44,9 млрд грн капітальних інвестицій, що на 18,9% більше попереднього року. Питома вага в загальнодержавному обсязі становить майже 11,8%, за обсягами Дніпропетровщина посідає перше місце серед областей України.

Головним джерелом інвестування залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 85% загального обсягу.

До кінця 2019 р. за рахунок усіх джерел фінансування очікується освоєння капітальних інвестицій в обсязі 56,8 млрд грн.

ряд 1 – відповідного періоду попереднього року, %

ряд 2 – інвестування в економіку у розрізі регіонів, млрд грн

Рис. 1. Рівень інвестування в економіку України у розрізі регіонів станом на 01.01.2020

Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України

Залучено міжнародні кредитні та грантові ресурси для реалізації пріоритетних інфраструктурних інвестиційних проєктів, а саме продовжено реалізацію інфраструктурного проєкту «Завершення будівництва метрополітену у м. Дніпро». Із передбачених кредитних коштів Європейського інвестиційного банку та Європейського банку реконструкції та розвитку в обсязі 1,3 млрд грн протягом січня – вересня використано 368,7 млн грн. Очікується, що протягом поточного року будуть завершені всі роботи з перенесення інженерних мереж з-під плям забудови, буде завершено спорудження всіх робочих стволів, продовжено роботи з будівництва ескалаторних тунелів, роботи з проходки перегінних тунелів, розпочато будівництво станційних комплексів. Здати комплекс в експлуатацію планується у вересні 2021 р.» [2, с. 13–21].

За рахунок грантових коштів уряду Федеративної Республіки Німеччина за участю Українського фонду соціальних інвестицій завершено реалізацію інвестиційного проєкту «Сприяння розвитку соціальної інфраструктури. УФСІ V» – впроваджено 11 мікропроєктів у п'яти регіонах: у містах Кам'янське, Павлоград, Вільноградськ, Верхньодніпровськ та с. Чумаки Дніпровського району, що дало змогу відремонтувати будівлі закладів освіти (шкіл та дитячих садочків) і житлові будівлі (гуртожитки) та створити належні умови проживання і розвинути соціальну інфраструктуру для внутрішньо переміщених осіб.

За рахунок кредитних коштів Європейського інвестиційного банку в області продовжується реалізація 11 інвестиційних проєктів у рамках проєкту «Надзвичайна кредитна програма для відновлення України». «Протягом січня-вересня збудовано 7 км автомобільної дороги державного значення Дніпро – Царичанка – Кобеляки – Решетилівка від с. Лобойківка до межі Дніпропетровської області, до кінця 2019 р. планується побудувати всього 12 км».

Роботи з поточного ремонту важливих доріг загального користування державного значення М-04 Знам'янка – Луганськ – Ізва-

рине (від м. Волгограда через Дніпро до Донецька) 72 + 442 км 151 + 930.

Основна мета цих автодоріг – забезпечити безперебійний та безпечний дорожній рух між центром регіону та великими промисловими містами регіону та забезпечити сталий та швидкісний рух транзитного транспорту.

Окрім відновлення національних доріг, у регіоні відбудеться капітальний ремонт 15 важливих для регіону доріг загального користування та двох мостів – Зелене – Богданівка – Богуслав. У рамках експлуатаційного обслуговування були проведені ремонтні роботи на асфальтобетонних стежах загальною площею близько 79 000 квадратних метрів та благоустрій території.

«У січні-вересні 2019 р. за рахунок усіх джерел фінансування введено 275,9 тис кв. м загальної площі житла, що на 50,2% більше рівня минулого року (по Україні обсяг житлового будівництва збільшився на 48%). Зросли обсяги введеного житла у 23 регіонах області, найбільш суттєво – у місті Кам'янське (у 3,4 рази), у районах: Верхньодніпровському – у 5 разів, Синельниківському та Широківському – у 6 разів, Царичанському – у 11 разів. Жодного квадратного метра житла не введено у місті Першотравенськ та у Криничанському, Софіївському районах» [3, с. 59–65].

У 2019 р. очікується введення в експлуатацію житла 290 тис кв. м, що дасть змогу поліпшити житлові умови майже 4 тис сімей.

Варто зазначити, що об'єкт запрацює у великих кількостях із четвертого кварталу, тому планується досягти очікуваного рівня прийнятності для всієї житлової площі до кінця цього року.

Протягом року ми створимо комфортне середовище для проживання громадян, покращимо рівень життя місцевих жителів, створимо адекватні умови для повноцінного та повноцінного розвитку дітей, надамо медичні заклади для якісних послуг. Із метою вдосконалення матеріально-технологічної бази було здійснено інвестиційний проєкт.

Зокрема, «у рамках Регіональної програми розвитку житлового будівництва у

Дніпропетровській області на 2015–2020 рр., затвердженої Рішенням Дніпропетровської обласної ради від 23 січня 2015 р. № 609-29/VI (зі змінами), на кредитування молодіжного житлового будівництва спрямовано бюджетні кошти в обсязі 2,3 млн грн та на житлове будівництво на селі – 1,4 млн грн. На цей час отримали кредити на житлове будівництво три молоді сім'ї та сім сімей у сільській місцевості» [4, с. 34–39].

«Уведено в експлуатацію об'єкт «Будівництво житлового будинку в сел. Слобожанське Дніпровського району» – це дев'ятиповерховий житловий будинок на два під'їзди, що дало змогу забезпечити сучасним житлом 106 родин.

Також у рамках програми «Питна вода Дніпропетровщини» на 2006–2020 рр., затвердженої Рішенням Дніпропетровської обласної ради від 16 вересня 2005 р. № 657-28/IV (зі змінами), протягом січня-вересня реконструйовано та збудовано 17 км водопровідних мереж до населених пунктів Апостолівського, Дніпровського, Криничанського, Синельниківського та Софіївського районів, здійснювалося облаштування водопровідних очисних споруд на території Новомосковського району.

До кінця року за рахунок усіх джерел фінансування очікується введення в експлуатацію майже 27 км водопровідних мереж, що забезпечить якісною питною водою та поліпшить умови проживання майже 10 тис мешканцям населених пунктів Апостолівського, Дніпровського, Криничанського, Нікопольського, Синельниківського, Солонянського, Софіївського та Широківського районів.

Окрім того, на фінансування понад 300 об'єктів будівництва і реконструкції та капітального ремонту соціальної інфраструктури, відповідно до Рішення Дніпропетровської обласної ради від 07 грудня 2018 р. № 397-15/VII (зі змінами), виділено понад 3,5 млрд грн з обласного бюджету

розвитку. Протягом січня – вересня виконано та профінансовано робіт на суму 2,0 млрд грн (майже 60% річного обсягу) та введено в експлуатацію об'єкти соціально-культурного призначення.

У січні-вересні 2019 р. державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування пройшли навчання за модулем «Організація інноваційної діяльності та управління інвестиційним процесом в Україні», включеним до освітньої програми Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (185 осіб).

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Визначено, що інвестиції спрямовуються або у фізичний капітал, або в людський капітал, або в сектор знань. Огляд наявних трактувань інвестицій свідчить про те, що єдиного визначення даного поняття не існує, проте всі автори згодні з тим, що інвестиції є одним із найважливіших інструментів економічного зростання країни, а управління ними – одним з актуальних завдань національної економіки. Інструментом управління інвестиціями виступає інвестиційна політика, модель якої залежить від вибраної економічної теорії, адаптованої до сучасного етапу соціально-економічного розвитку території. Вона є основою переходу на інноваційний шлях розвитку [5, с. 141–150].

Для того, щоб стратегічне планування набуло характеру функціональної діяльності, воно повинно бути вбудовано у відповідні інститути управління, які забезпечують розроблення й реалізацію планів або програм шляхом партнерської взаємодії всіх діючих систем. Вирішення цього завдання можливе в рамках системного підходу і прийняття методичного підходу (навіть і нормативного акту) до розроблення та реалізації стратегії розвитку інноваційних процесів щодо формування інфраструктури регіону.

Список літератури:

1. Акмаєв А.І. Удосконалення оцінки конкурентоспроможності підприємства в умовах глобалізації. *Культура народів Причорномор'я*. 2007. Вип. 99. С. 7–10.
2. Александрова О.В. Економічна стійкість сільськогосподарського виробництва як основний чинник його конкурентоспроможності. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету*. 2012. № 2. Т. 3. С. 13–21.
3. Алексеенко Н.В. Устойчивое развитие предприятия как фактор экономического роста. *Економіка і організація управління*. 2008. Вип. 3. С. 59–65.
4. Бугай В.З., Омельченко В.М. Analysis and evaluation of financial stability of the enterprise. *Держава та регіони*. 2008. № 1. С. 34–39.
5. Mykola Kravchenko, Svitlana Khalatur, Kateryna Zhylenko, Yuliia Masiuk, Liudmyla Velychko. Assessment of bank lending diversification in Ukraine. *Banks and Bank Systems*. 2018. № 13. P. 141–150.

References:

1. Akmaiev A.I. (2007) Udoskonalennia otsinky konkurentospromozhnosti pidpriemstva v umovakh hlobalizatsii [Improvement of enterprise competitiveness assessment in the conditions of globalization]. *Kultura narodov Prychernomoria*, vol. 99, pp. 7–10.
2. Aleksandrova O.V. (2012) Ekonomichna stiikist silskohospodarskoho vyrobnytstva yak osnovnyi chynnyk yoho konkurentospromozhnosti [Economic sustainability of agricultural production as a major factor in its competitiveness]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu*, no. 2, t. 3, pp. 13–21.
3. Alekseenko N.V. (2008) Ustoichyvoe razvytye predpriyatiya kak faktor ekonomicheskoho rosta [Sustainable development of the enterprise as a factor of economic growth]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia: zb. nauk. pr.*, vol. 3, pp. 59–65.
4. Buhai V.Z., Omelchenko V.M. (2008) Analiz ta otsinka finansovoi stiikosti pidpriemstva [Analysis and evaluation of financial stability of the enterprise]. *Derzhava ta rehiony*, no. 1, pp. 34–39.
5. Mykola Kravchenko, Svitlana Khalatur, Kateryna Zhylenko, Yuliia Masiuk, Liudmyla Velychko (2018) Assessment of bank lending diversification in Ukraine. *Banks and Bank Systems*, no. 13, pp. 141–150.